

Formes significants a les «Elegies de Bierville»

Les funcions dels pronoms i possessius de primera persona

Les *Elegies de Bierville* suposen en la trajectòria ribiana un canvi fonamental d'intencionalitat poètica. Entre les formes lingüístiques i temàtiques que apareixen a l'obra, algunes signifiquen de manera particularment reveladora aquest canvi.

D'una banda la mètrica, no basada en rimes ni en els efectes fònics i musicals dels fonemes utilitzats, difereix de la poesia simbolista, amb la qual es pot relacionar gran part de l'anterior producció ribiana. El ritme accentual del díptic elegíac — uu — uu — uu suggereix en la seva repetició el pas vacil·lant de qui inicia un camí sense conèixer-ne exactament el terme. Aquesta és la situació anímica del poeta en començar el recull. Després, el camí continua, camí que esdevé aventura espiritual. La mètrica es manté i dona l'aparent unitat de les *Elegies*; la forma revela uns continguts, aparentment varis, però en els quals es pot seguir una línia pregona de significat. El mateix Riba fa al·lusió a aquesta vinculació de forma i fons quan parla de les llicències que es permet respecte al rigor de la mètrica.¹ No aprofundirem ara en els efectes significatius d'aquesta, estudi suggerent que deixem per a un altre moment. Hem volgut tan sols assenyalar-ne el primer efecte, el més general i alhora el més important al nostre entendre, que retrobem en analitzar altres formes poètiques.

Certament, és aquest sentit de *camí* el que se'ns descobreix també en estudiar algunes imatges fonamentals a les *Elegies*, com la de l'aigua i la dels mites d'Ulisses i Orfeu, considerades en el nostre *Jo poètic*.² Aquest

1. «...els encavallaments, amb llur efecte, volgut, de desbordament, per a dir-ho així, sinuós, i certes irregularitats que van lligades al moviment d'especial inquietud o de recerca de la serenitat intrínsec a determinats passatges». *Elegies de Bierville*, «Notes», dins CARLES RIBA, *Obres Completes*, I (Barcelona 1965), pàg. 239.

2. MERCE BOIXAREU, *El jo poètic de Carles Riba i de Paul Valéry* (Barcelona 1978), pàgs. 192-208 i 232-243.

camí, inicialment camí de terra, es fa penetració interior, subconscient, amb la imatge del mar, tal com hem mostrat en l'estudi *L'aigua i la terra a les «Elegies de Bierville» de Carles Riba*.³ A partir d'aquestes dues imatges, considerades en la seva freqüent intersecció en el recull que ens ocupa, mostrem com el camí ribià, camí d'exili, realitza un retrocés envers el passat comú —expressat per Grècia— i envers el passat individual —expressat pels records i els somnis— i porta el poeta a endinsar-se en el món subconscient, que és donat sobretot per la imatge marina. El camí esdevé interior, aventura de l'ànima, i el poeta arriba així, de manera imprecisa però explícita en alguns versos, a retrobar la seva infantesa (Elegia VI), l'estat prenatal (Elegia VIII), el seu engendrament (Elegia IX) i, més enllà dels seus propis orígens, el seu Déu (Elegia XI). Es tracta de cedir a un «...impuls / que em travessava d'enllà de la meua innombrable aventura i de mes pròpies arrels» (Elegia VII). Aquest cedir implica que si bé inicialment el poeta pren una actitud activa, itinerant, a mesura que el recull avança es deixa portar per allò que l'envolta exteriorment i interior. D'actiu esdevé passiu, de subjecte esdevé objecte, i és aquesta actitud la que motiva, en darrer terme, l'acció de la Gràcia i de la fe. Ja en estudis anteriors, notàvem de passada que fins i tot des del punt de vista sintàctic s'observa en algunes Elegies una gran freqüència del pronom de primera persona objecte. L'estudi que presentem tracta de comprovar aquesta afirmació que corroboraria el que l'estudi temàtic ja ens ha donat.

Des d'un punt de vista metodològic es presenten diferents problemes. D'una banda, què entenem per primera persona? Per afany de claredat, ens atindrem a un criteri purament sintàctic i considerarem tan sols els pronoms de primera persona i tots aquells predicats que suposen un subjecte *jo* elidit, atès que el verb català té valor morfemàtic. En principi, el pronom objecte és sempre present, però en aquesta funció considerarem també el subjecte, normalment elidit, dels participis passats, el qual, pel seu valor passiu, és temàtic objecte. No considerarem, doncs, aquelles primeres persones que ens són donades mitjançant imatges, encara que siguin, de manera explícita i evident —el naufrag, Ulisses, etc.—, equivalents a la primera persona; seria discutible, en certs moments, destriar la imatge amb la qual s'identifica totalment el poeta i la que no.

3. MERCE BOIXAREU, *L'aigua i la terra a les «Elegies de Bierville» de Carles Riba*, «Faig», núm. 12 (novembre 1980), pàgs. 23-32.

Tindrem en compte tant els singulars com els plurals, entre els quals diferenciem el plural d'amor (jo + la persona estimada), el plural de generalització (jo + els homes) i el plural místic (jo + el Déu o els déus).

Sí que tindrem en compte els possessius de primera persona, pronoms o adjectius, car entenem que la identificació, parcial o circumstancial, «el meu cap», «el meu migdia», o bé essencial i bàsica, «la meua ànima», suposa una primera persona explícita, la selecció de la qual parteix d'un criteri sintàctic segur i no discutible, com és el cas amb les imatges.

No diferenciarem la funció directa o indirecta de l'objecte, car entenem que la presència d'un altre primer objecte, o el règim dels verbs, que és el que bàsicament els distingeix, no altera especialment els significats que busquem. Quant als complements preposicionals, no especifiquem la circumstància que expressen sinó en els casos en què les freqüències ho justifiquin.

Presentem, doncs, a continuació les diferents funcions sintàctiques de la primera persona que, segons aquest criteri, es contenen en cadascuna de les Elegies.

L'Elegia I s'inicia amb una doble presència de la primera persona, com a objecte⁴ i com a subjecte.⁵ El primer subjecte de l'Elegia és, com hem dit, «el camí» i la primera persona objecte es troba tot seguit sota l'acció de les «aigües vivents», signe també de camí i de temps que s'escola; el segon objecte rep l'acció de «l'hivern abaltit», el terrible hivern del 1939, la circumstància de l'exili, hivern que és fred i que es pot associar a la nit interior que comença a actuar sobre el poeta. La primera persona subjecte, explícita en el pronom *jo*, es troba posteriorment, i està sintàcticament en oracions subordinades acompanyant el subjuntiu —«com si... jo fos»— i en la negació «jo no sé». És un agent ple d'incertesa, més difús significativament que l'objecte de les oracions anteriors. Tan sols un altre subjecte, l'únic possessiu de primera persona —«el meu país»—, inicia la gran acció del poema, un caminar envers un futur —«abril incert»—, però esperançador.

L'Elegia II s'obre amb una primera persona subjecte —«T'evocaré»— que regeix una acció formalment futura, però present de fet, i que cor-

4. «fins a les aigües vivents que *em* recordaven un nom», «l'hivern abaltit / *em* llançava a un abril incert».

5. «*jo* fos», «*jo* no sé».

respon a la tasca del poeta, el seu *dir*, el qual es realitza en l'Elegia mateixa. Quant a l'objecte —«pel teu record que em dreça»—, el jo es troba sota l'acció del record, element del passat i, per tant, temporal, com era el cas de l'objecte de l'Elegia anterior —«les aigües vivents que em recordaren un nom». El gran subjecte d'aquesta Elegia és certament Súnion, amb el seu triple significat metafísic, patriòtic i estètic (temple). A la segona part els subjectes són donats per «el mariner», «l'embriac del teu nom» i «l'exiliat», tots ells representant el poeta, subjectes que no podem considerar pels límits que ens hem imposat, si bé constatem que els verbs que regeixen, «veu», «ve a cercar-te», «t'albira (...) i coneix», signifiquen actes de la intel·ligència —ja hem estudiat el valor cognoscitiu de la mirada ribiana— i una voluntat itinerant, bàsica en totes les *Elegies*.

Si bé en aquestes dues Elegies les funcions subjecte i objecte queden numèricament equilibrades, l'equilibri es desfà a l'Elegia III, que és la que ens portava a pensar en una més alta freqüència de la funció objecte en el recull. Certament, tenim, ja avançat el poema, dues primeres persones subjecte⁶ per set pronoms objecte,⁷ entre els quals destaquem quatre plurals i tres singulars. Aquests plurals són els que hem anomenat plurals d'amor, com correspon a la temàtica d'aquest poema. Queda per destacar un possessiu de primera persona —«al llarg dels meus versos»—, complement de lloc que es refereix al fet poètic mateix.

A l'Elegia IV, la primera persona apareix tan sols en els darrers mots del poema; es tracta del possessiu «els meus ulls», el qual juntament amb «ella» —la dona que nosaltres hem interpretat com a imatge de la poesia— i «els déus», són el subjecte posposat del «neda» del vers anterior, significant la voluntat d'inserció en el temps i en la circumstància de la poesia ribiana, com hem mostrat en estudis anteriors.⁸

L'Elegia V suposa una represa de consciència de l'aventura interior anunciada en l'Elegia I, després dels records de Súnion i d'Irlanda, i

6. «Ja no el recordo de vist, sinó de com el preveia».

7. «el mar / *ens* ha obsedit», «*ens* acuités el Temps», «*ens* ha pres una illa», «Torna a tenir-me el vell parc», «tantes imatges (...) se m'han canviat», «dos enamorats juvenils / ...*ens* obriren / llur paradís», «I m'és dolç de comprendre».

8. Cf. *El jo poètic*, pàg. 238.

de l'aparent digressió estètica de l'Elegia anterior; per tant, tenim aquí no tan sols una primera persona en funció exclusiva de subjecte, sinó fins i tot la presència explícita del pronom, en un «jo sé», destacat gràficament pel poeta, més una definició de la seva situació problemàtica i en perill, en aquest moment de l'aventura existencial i estètica: «sóc el naufrag». Observem la contraposició de predicats entre l'Elegia I i aquesta: l'incert «jo fos» d'aquella és ara «jo sóc», mentre que el «jo no sé» d'aquell darrer vers és aquí un segur «jo sé». En l'oració «sóc el naufrag» el lloc interior és donat pel possessiu «Dins la meva ànima», el qual juntament amb «sobre el meu cap» del primer vers són els dos complements preposicionals del poema. El possessiu «la meva sang» té també funció subjecte. No hi ha, doncs, cap primera persona objecte en aquesta Elegia, que suposa una voluntat d'acció interior per tal d'atènyer la saviesa anímica, característica de la coneixença ribiana.

A l'Elegia VI, on es decideix la gran acció del recull —l'endinsada marina que significa l'«exploració» subconscient—, el predomini del subjecte és evident: cinc exemples, és a dir, un reflexiu i de significació fonamental —«m'he llançat», més «he explorat», «he davallat en mi» —on el complement preposicional, de lloc, pot considerar-se amb un valor similar al del reflexiu anterior—, més un subjecte d'identificació —«sóc ànima sola»— i un subjecte referit no a si mateix, sinó a la persona estimada, «retornava a tu, dona». Quant als objectes, l'acció reflexiva no és únicament donada per l'inicial «m'he llançat», sinó que també el «m'ha transmès» del sisè vers, bé que negatiu —«mai gairebé»,⁹ recull de fet el «corn» de la «impensada alegria» a què es llança el poeta. Acabem de notar també el valor reflexiu de «he davallat en mi». Aquests objectes, doncs, que recullen les accions de la primera persona, signifiquen en les seves formes o valors reflexius el moviment d'introspecció que es realitza en aquesta Elegia. El *jo* és, més que en cap altre poema, subjecte i objecte d'una acció fonamental de recerca.

L'Elegia VII és la que presenta, juntament amb la X i la XI, un nombre més gran de primeres persones. Aquest fet, a més d'explicar-se per la relativa extensió dels poemes, significa un grau més alt de personalització, malgrat que Ulisses i Orfeu podien fer esperar que el caràcter subjectiu del poema anés representat tan sols pels dos herois-mites. En

9. Cf. *L'aigua i la terra*, pàg. 27.

aquesta Elegia tenim 18 primeres persones subjecte,¹⁰ entre les quals destaquem la presència dels predicats de situació i de moviment itinerant, i la freqüència de verbs que fan al·lusió al fet poètic i a la seva dificultat de realització: *parlar* i *dir*. Observem també la presència dels plurals de generalització que són introduïts per «Entre nosaltres humans», i el que hem anomenat plural místic (jo + el déu), ja aparegut a l'Elegia IV, imprecís aquí encara, però que és ja «*el meu déu* parcial, que m'ha elegit per orgull», possessiu que anuncia en la seva posició de subjecte —notem que la primera persona és aquí objecte— el déu de l'Elegia XI.

Juntament amb l'exemple que acabem de citar, l'objecte apareix 13 vegades,¹¹ i com a complement preposicional la primera persona és present en tres exemples: l'esmentat «Entre nosaltres humans», al qual s'oposa el «per a mi sol» del vers 36, i el semblant «per mi» del vers 48, clars exemples de l'alternança entre els plurals de generalització i els singulars insistents, signe d'un fort individualisme, alternança que no és contradicció, sinó que mostra la riquesa —personalisme i ésser social— del jo poètic ribià.

En aquesta Elegia és freqüent, a més, el possessiu. Hi apareix 3 vegades com a subjecte¹² i 7 com a complement preposicional,¹³ possessius que seran freqüents també en les Elegies que segueixen.

L'Elegia VIII, de records compartits amb la dona, com la III, conté el plural d'amor, aquesta vegada present en tots els exemples de primera persona. Com en el cas de la III, la funció objecte és més freqüent que la funció subjecte. Aquesta apareix tan sols 4 vegades,¹⁴ mentre que

10. «He navegat», «jo sé», «hem arribat», «una pedra... que guardàvem», «fins que som a la viva / sorra», «Com ho diria, germans, si no sé si parlo amb vosaltres», «Ni us parlaria tan sols?», «Sóc en l'espera d'un déu», «dic jo», «Ell i jo sol sabrem quin tresor desarem, que jo duïa», «un sol dia he salvat», «he comprès», «podria», «no seré rei».

11. «els dos mons que em volien», «un impuls / que em travessava», el plural recíproc «entendre'ns», els plurals «procedir-nos», «ens deixen», «ens ateny», «ens queia», «em serà», «m'ha elegit», «Em donarà», «em salvava», «em donaven», «me'l guardaran».

12. «on es va inclinà' el meu migdia», «ja li convenen els nostres / mots», «el meu déu parcial, que m'ha elegit».

13. «a favor meu», «d'enllà de la meva innumerable aventura i de mes pròpies arrels», «sobre ma espatlla», «dels meus dies», «al meu pas», «de ma última pau».

14. «som en el dèlfic tombant», «l'hem mesclada», «hem comprès» i un reflexiu, «Res no ens haguérem de dir».

com a objecte els exemples són 8.¹⁵ L'Elegia presenta també 3 casos de complement preposicional, «a nosaltres... en nosaltres», «per a nosaltres», els quals mostren que el plural d'amor és també lloc i finalitat del gran predicat «parlar».

Quant als possessius, els relacionats amb el *dir* poètic assumeixen les funcions d'aposiició de l'objecte —«la teva, la meua veu»—, i de complement de finalitat en la gran imatge de la producció poètica que és «per a la nostra mel»; tanmateix el possessiu que reprèn l'actitud itinerant, «el nostre pas», agent fonamental de les Elegies, torna a ser subjecte, com «el meu pas» a l'Elegia I.

L'Elegia IX, a jutjar per les dades que estem presentant, seria, després de la IV i la II, la més impersonal. La primera persona hi escasseja, si bé quan apareix és per identificar-se amb la «Glòria de Salamina», gran subjecte del poema. Numèricament, tres subjectes i tres objectes s'equilibren, un dels quals, reflexiu —«*jo em* reconec entre els fills de les vostres ombres iHustres»—, suposa el gran lligam amb els «Homes» que lluitaren per la seva llibertat. Amb els dos altres subjectes, passem del singular de coneixença —«*sé* que no *fórem* fets per a un destí bestial»— al plural d'identificació. Talment és el cas de l'objecte —«*ens* ensenyàreu»—, mentre que l'objecte inicial —«un triomf inefable / va poder-me engendrar»— enllaça el tema dels orígens del poeta amb la necessitat de la llibertat comuna.

Quant als possessius, aquests reprenen aspectes tan diferents del *jo* com fonamentals, que fins i tot podríem dir que el substitueixen en els seus aspectes varis, el jo poeta, el jo físic, el jo social: «la meua presència» i «la meua veu» assumint la funció de subjectes, mentre que «en el meu cos carnal» és complement de lloc i «per al meu ésser civil», complement de finalitat.

L'Elegia X és la més rica en referències personals: 17 primeres persones subjecte,¹⁶ de les quals dues suposen un verb elidit. Observem la

15. A més del reflexiu citat, «*ens* prengueren», «La imatge puixant *ens* fou dolça», «una Gràcia tenaç i discreta ve a oferir-se*ns*», «la sang que *ens* és comuna», «el que *ens* passi», «acomplir-nos-hi», «*ens* encontressin», «varen voltar-nos el cap».

16. «He somiat», «pur anhel tot *jo*», «*jo* havia trobat», «era girat», «escoltava», «et vaig reconèixer», «*m'he* exaltat», «com si llanguís», «he passat», «*jo* el gloriós instrument», «he entrat a conèixer-me», «ja estimo», «presto l'orella i *em* veig», «miro i *em* sento», «penso».

freqüència, més que d'uns predicats de moviment, com s'esdevé en les Elegies anteriors, d'uns actes cognoscitius donats pel pensament, la mirada i l'oïda. L'exercici d'aquest darrer sentit, expressat en aquesta Elegia per tres predicats, és bàsic en els darrers poemes del recull i explica el tipus de conversió religiosa de l'Elegia següent.

La primera persona objecte presenta 16 exemples, és a dir, que té una freqüència similar a la de la funció subjecte, la qual cosa explica el caràcter alhora actiu i passiu del *jo* poètic, fet que podem constatar en quatre reflexius —«*m'he exaltat*», «*em sento*», «*conèixer-me*», «*em veig*»—, als quals podríem afegir el «*redreçar-me*» del sisè vers. Els pronoms objecte són molt més freqüents a la segona part del poema.¹⁷

Són freqüents també els complements preposicionals: 5 pronoms¹⁸ més 5 possessius,¹⁹ entre els quals observem altra vegada la freqüència del complement de lloc i del complement de finalitat. El possessiu apareix també com a objecte al començament del poema —«Una absència d'espill ha devorat els meus ulls»—, el qual és reprès, en forma reflexiva, en els versos següents —«ebris encar de mirar-se... / plens d'abocar». Interessa notar que el gran possessiu subjecte de les Elegies I i VIII, «el meu pas», «el nostre pas», és ara objecte, «acabant el meu pas». L'agent són els déus inferiors que fan finalitzar el gest itinerant del recull.

Certament, el camí s'ha acabat. Al final de l'aventura interior, el poeta hi situa l'Elegia XI —recordem que en la seva composició és anterior a la X—, en la qual el gran subjecte és l'«Algú», «el meu Déu» amb què es clou el poema. Tanmateix la primera persona subjecte té una freqüència força important: 12 exemples en 66 versos, dels quals cinc pronoms *jo* explícits,²⁰ tot i que la funció objecte és lleugerament més freqüent: 14 exemples.²¹ Destaquem el fet que el subjecte que regeix quasi tots els

17. «*em prenia*», «*Em prenia*», repetit —el subjecte és ja «la crida eternal»—, «*ens salva*», plural de generalització, «*em fou*», «*m'afaiçonà*», «*acabar-me*», «*em vèieu*» —el subjecte és «*Present*»—, «*em dura*». A aquests objectes afegim els que són implícits en els participis «*abeurat i inundat*».

18. «*en mi*», «*a mi*», «*de mi mateix*», «*per a mi*», «*amb mi*».

19. «*dins meu*», «entre la mort i *el meu cant*», «*del meu propi* / pur retorn», complement d'agent dels participis «*abeurat i inundat*», i finalment, «no en *el meu fer*, sinó en *el meu signe* perfet».

20. «no conec», «he cantat», «he pogut», «*jo comptaria*», «no en sabia dir», «*em veiés*», «*jo...* / *pujo*», «qui és *jo mateix*», «*crec*», «comprenc» i el que suposa un verb elidit, «home entre els homes *jo*».

21. «ni *em coneixen*», «temptat», «*ens barra*», «*em combatia*», «*em necessités*», «*em donava*», «*me'n dura*», «tant *m'és present*», «*em veiés*», «*em venç*», «*em va prendre*», «*saber-nos*, *jo* i qui no *em deixa*», «engendrats».

predicats d'aquests objectes es refereix a la divinitat; en 8 casos concrets aquest sentit està clarament expressat.

El que crida més l'atenció en aquesta Elegia és la gran freqüència de complements preposicionals, que són, de molt, els més abundants del recull: 13 casos de pronoms i 12 de possessius. Dels pronoms²² cal fer notar la freqüència del complement de lloc, que s'expressa 4 vegades amb la preposició «en» i un «dintre de», i del complement d'origen o procedència, donat per certs casos amb la preposició «de». Cal destacar també la presència insistent —3 vegades—, a mig poema, de l'adjectiu d'identitat, «mateix», que, juntament amb el subjecte «jo mateix», significa l'exclusivisme personal de l'experiència de conversió viscuda en aquesta Elegia, fet que es destaca també al «Prefaci a la segona edició», d'aquesta obra.²³

Entre els possessius²⁴ destaquem igualment la freqüència del complement de lloc, amb les significacions ja comentades. Queden per notar, entre els possessius, tres exemples d'objecte²⁵ i dos exemples de subjecte,²⁶ el darrer dels quals, «el meu Déu», suposa la unió definitiva de la primera persona amb el gran agent de l'Elegia, la divinitat.

L'Elegia XII conté un gran subjecte, «he volgut donà'» que expressa la intencionalitat poètica del recull en unir fons i forma (mètrica), i un complement preposicional, «sense mi», que expressa la situació d'exili del poeta, el qual considera la seva absència forçada de la «pàtria expectant», en arribar a ella les *Elegies*.

* * *

22. «per mi», «de nosaltres», «dintre de mi», en *mi*, repetit, «de mi», «per mi», «de mi», «de mi mateix», «en mi mateix», «e mi mateix», «de mi», «en mi».

23. «En l'íntima realitat, m'acarava amb mi mateix, ple de mi mateix no finit i del que de mi mateix hagués donat; m'acarava amb mi mateix, recollit en les meves pròpies forces». Carles Riba, *op. cit.*, pàg. 215.

24. «de la meva paraula», «en els meus anys», «sota els meus ulls», «de la meva puixança», «amb el meu cor», «en la meva joia», «en el meu enigma», «a través del meu somni», «del meu déu salvador», «més enllà del meu cor», «del meu crit gloriós», «en els meus anys».

25. «no tocaria el meu cos», «m'és present la meva secreta figura salvada», «completava el meu compte».

26. «el meu efímer vol», «el meu Déu».

Considerant la totalitat d'aquest recull, podem dir que els subjectes i els objectes de primera persona queden equilibrats, amb un lleugeríssim avantatge no significatiu pel que fa als objectes, dels quals tenim 65 casos, per 64 de subjecte, a més de 27 complements preposicionals. Aquesta igualtat no és la mateixa en cadascun dels poemes, car si bé alguns, com l'Elegia I, la II, la IX i la X, mantenen un nombre idèntic de subjectes i d'objectes, en d'altres el predomini de l'una o de l'altra funció és, com hem vist, significatiu. Així, les Elegies V, VI i VII són les més actives pel que fa a la primera persona, mentre que a la III, la VIII i, més lleugerament, la XI, aquella té una actitud més passiva, i són només aquests poemes els que confirmen la nostra tesi inicial, que ens havia fet pensar en una funció objecte més generalitzada. Exceptuant l'Elegia IX, constatem també, al llarg del recull, un augment en el nombre absolut de les primeres persones i, amb elles, un grau més alt de personalització a mesura que ens endinsem, en els poemes. Aquest augment de personalització es constata també si tenim en compte els complements preposicionals, els quals, d'ésser absents en les cinc primeres Elegies i en la IX, i rars en les quatre següents, passen a sumar 27 en arribar a l'Elegia XI.

Pel que fa als possessius, notem que sovintega la funció subjecte —13 exemples—, és rara la funció objecte —6 exemples— i és clarament predominant el complement preposicional —30 exemples. Aquests possessius, absents en algunes Elegies —la II i la VI— i rars en les sis primeres i en la VIII, augmenten en l'Elegia VII, i es presenten en gran nombre —17 exemples—, com els pronoms de primera persona, en l'Elegia XI. Aquests possessius mostren, com hem vist, les relacions dels diferents aspectes del jo i matisen la subjectivitat que hem notat en aquests darrers poemes.

Quant a les relacions de la primera persona amb els predicats corresponents, observem que el subjecte, que en l'Elegia I és difús i indecís, passa a expressar exclusivament (Elegia II) o prioritàriament el *dir* del poeta en les Elegies següents. Podem, doncs, afirmar que la primera persona subjecte a les Elegies es manifesta en primer lloc com a *poeta*. Segueixen els predicats que suposen una *presa de consciència* de l'aventura interior que s'està realitzant (Elegia V), per donar preferència en el poema següent —de majoria subjecte— als predicats que signifiquen una *acció de recerca*. Ja en aquesta Elegia VI, i juntament amb la X, notem un nombre suficientment elevat de reflexius, que ens permet d'afirmar que aquesta recerca parteix de la *introspecció*.

Amb la presència dels reflexius s'inicia el predomini de la primera persona objecte, particularment present en les Elegies marines —en-dinsada subconscient— i més curiosament en les Elegies on sovinteja el plural d'amor (la III i la VIII). És com si el poeta, en estar en companyia de la persona estimada, prengués una actitud més passiva i expectant, mentre que, en la seva individualitat i solitud, l'actitud, que és com hem vist de reflexió i de recerca interior, fos més activa. Significativament, notem també una més alta freqüència de l'objecte, quan apareix la divinitat o divinitats com a subjecte, si bé el plural místic de l'Elegia XI és fonamentalment subjecte, com si, reflectint la biografia del poeta, aquest es trobés més armat per a l'acció quan està acompanyat del seu Déu. És també interessant de notar que els subjectes són, en principi, imatges de la Natura o conceptes relacionats amb el pas del Temps —els records, les aigües, el mar, l'illa, el parc, etc.—, temps que, com hem estudiat, exerceix una acció de retrocés envers el passat i envers els orígens fins a trobar, o, millor, ésser trobat pel gran subjecte final, que és la Divinitat. Quant als predicats que actuen o modifiquen la primera persona objecte, els verbs són diversos, i entre ells podem destacar la repetició d'un de tan important com «salvar» i la quasi obsessiva repetició de «prendre» (Elegies III, VIII, X repetit i XI).

Els complements preposicionals presenten una freqüència de la primera persona com a complement de lloc, de procedència i de fi, fet que mostra la particular i vària subjectivitat dels poemes.

Aquesta subjectivitat s'estén als possessius, la funció dels quals depèn del nucli significant que l'adjectiu acompanya, i depèn també del moment anímic del recull. Així hem vist com «el meu pas», inicialment subjecte, esdevé objecte al final dels poemes. Les funcions depenen del tipus de *jo* que representen, essent el possessiu «el meu Déu», darrer sintagma del recull si excloem l'Elegia XII, el gran subjecte. De fet, l'estudi que hem presentat prova formalment el que temàticament ja havíem observat i que s'explicita en alguns versos de les Elegies: el poeta no troba Déu, sinó que Déu el troba a ell, en la culminació d'una acció de recerca poètica i d'introspecció anímica —totes dues es donen alhora— en les quals el poeta és conscientment l'agent i, al mateix temps, es deixa «prendre» com a espiritual objecte.

MERCÈ BOIXAREU I VILAPLANA